

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОРІЖЖЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 231. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 5-го жовтня 1937.

VOL. XLV. No. 231. Jersey City, N. J., Tuesday, October 5, 1937.

THREE CENTS

ОДИНАЦЯТИЙ ЗІЗД СТІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ

НЮ ЙОРК. — Використати в наступних році 20-літню річницю Першого Листопаду для спонукання стрілецької ідеї в Америці. Визвати стрілецьтво до особливої активності в допомозі визвольним змаганням, головню у військовій діяльності. І видати обов'язково військово-руханковий підручник для рожденої тут молоді. Такі були головні точки, біля яких оберталися річні наради одинацяті зїзду Стрілецької Громади, який відбувся в Народнім Домі в Нью Йорку в неділю, 3. жовтня. Зїзд обговорив теж публічні виступи деяких стрільців, головню в пресі, якими ті стрільці наносили шкоду громадській справі, бо посилувалися інтригами, неправдою і наклепами, себто поступали не по стрілецьки. Говорено теж про заходи, щоб такі річні серед організованого стрілецтва вже більше не мали місця.

Звіти здавали: д-р Володимир Галан як голова, д-р Павло Дубас як секретар, Василь Канока як касієр. В імені Контролі: Митро Пасичник. Від стрілецьких гуртків: Григорій Грицишин (ч. 1), Микола Близняк (ч. 2), Михайло Войтишин (ч. 9). До нової управи на наступний рік увійшли: Дмитро Галичін, голова; Юліан Баранюк, секретар. Осідком головню управи буде Нью Йорк, а тимчасовим старшиною гуртка ч. 2 в Нью Йорку доповнить, згідно з статутом, дальшу управу. Народи провадив Євген Станович, секретарював Юліан Баранюк. Зложено подяку д-рові Галанові за головуство впродовж 10 років, як теж подякувано за працю д-рові Дубасові як секретареві. Український Червоний Хрест ОДВУ приготував для учасників зїзду скромну перекуску, підчас якої стрільці обмінювалися різними думками, а про потребу особливої допомоги політичним в'язням говорили пані: Середова, Галичнова і Близнякова. Зїзд закінчено збіркою на народні цілі і відспіванням національного гімну.

ПОШАНОВАНО ГЕРОІВ У ДОСТОЙНИЙ СПОСІБ.

НЮ ЙОРК. — Біля 2,000 осіб виповнили простору галю Стайвесент Гай Скул, щоб своєю присутністю і грошевиими жертвами пошанувати традиційне Свято Героїв, яке відбулося минулої неділі заходом Окружної Управи ОДВУ. Порядок, спокій, повага на салі й на сцені й добрі та нова програма причинились до того, що свято випало дійсно гарно. Про героїв, як найбільшу святість нації, говорив у вступнім слові Євген Скоцко. А в святочній промові виказував Євген Ляхович потребу піднесення героїського духа нації, бо тільки при його допомозі буде можна втворити ту силу, з якою буде можна поконати ворогів — морально й фізично. Адв. Михайло Пізнак, говорячи англійською мовою, представив цілу низку ріжного роду українських героїв, таких як Байда-Вишневецький, і таких як Білас, Данилишин чи Басарабов, вказуючи тут ріднічній молоді, що є їй з чого брати приклад для вірної служби українській ідеї. Мішаний хор ОДВУ був, шоправда, невеликий численно, але зіспіваний. Його диригент, проф. Ю. Кириченко, виступив з деякими новими композиціями, себто тут іще не співаними. „Діброва“ Котка припала публіці дуже до подобі. Сольоспів баритона Пестра Лудинського було дібрано до свята й віддано з чуттям і повагою, що публіка зрозуміла і відчувала, нагороджуючи артиста рясними оплесками. Вокальний Ансамбль під управою Михайла Скоробогача захопив цілковито слухачів, і цілком заслужено, бо ансамбль вивязався з свого артистичного завдання надзвичайно добре, особливо у пісні „Ой, три шляхи“. Його спів був наявним доказом, що в Нью Йорку маємо правдиві мистецькі сили. Орхестра під проводом Михайла Гайворонського ввела присутніх, як грою так і запевіданнями чи там короткими поясненнями диригента, у Рідний Край, з його стрілецьтвом, могилами героїв і боротьбою за здійснення ідеалу Нації. І тут були цілком нові композиції, з яких наприклад гарною була пісня, яку співає мати, покинувши рідну землю, ідучи морем у далекий світ. Деякі пісні відспівала публіка в супроводі орхестри. Частинною цієї точки програми диригував молодий С. Марусевич. Орхестра складалася з молоді. Свято закінчено збіркою на визвольну боротьбу і відспіванням національного гімну хором ОДВУ разом з усією публікою.

УКРАЇНЕЦЬ НА ДАЛЬШИХ СТУДІЯХ.

САСКУТАН (Саскачеван). — Інженір-агроном Т. К. Павличенко, громадянський діяч і дослідник пільної господарки в Саскачеванському університеті, вийшов до Злучених Держав, де в Небраському університеті дістане ступінь доктора. Вислав його університет за його цінні наукові дослідження.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА У ЗБОРІЩІНІ.

У громаді Озерянка, пов. Зборів, 9-літній Гнат Андрушишин підпалив терміття конопель коло стодоли. Вогонь перекинувся на сусідні будинки і знищив до тла 8 мешканцевих будинків, 17 господарських, 260 кіп збіжжя і 38 фірмаші. Шкоди є більше як 16,000 зл.

ТУРЕЦЬКИМ ВІЗНИКАМ НЕ ВІЛЬНО ВЖИВАТИ БАТОГА.

Турецька влада видала розпорядок, яким заборонила візникам уживати батога. Розпорядок поясняє, що візники мають поводитися з кінними по людськи.

ЗА АВАНТУРУ В СУСПІЛЬНІЙ ОБЕЗПЕЧАЛІНІ.

Львівський окружний суд розглядав справу воєнного інваліда Влад. Ружинського, що викликав бучу й образив лікарів суспільної обезпечальні. Ружинського, раненого під Львовом, зає вилікували, а що в загоєних ранах, лишістав відомки гранат, він дістав отверті сухоти. Однак лікарська комісія суспільної обезпечальні, зложена з д-ра Вишньського і д-ра Мішечького, признала його здоровим і здібним до праці. Почувши що опілля, він кинув на них криком з криком: „Голови вам порозбиваю!“ Описав він стану перед іншою комісією, зложеною з чотирьох лікарів, і вона признала його нездібним до праці з огляду на давні рани й отверту туберкульоз. Всеж таки за викликання бучі й образу лікарів Ружинського засудили на 6 місяців в'язниці з припиненням кари.

ЖЕНЯЧКА І ПІДПАЛ.

В Завидовичах, городецького повіту, згоріла загорода Дмитра Галеніча з збіжжям та сіном загальної вартості 3,000 зл. Доходження викрили, що стодолю підпаладила Катерина Галеніч, щоб недопустити до подружжя доньки Галеніча з одним парубком, який обіцяв оженитися з її сестрою. Палійку арештовано.

ШТУЧНЕ ЖИТТЯ РОСТИННИХ ТКАНОК.

Вже віддавна вчені можуть удержати при житті поодинокі, відлучені від організму звіряти — ткани, нпр. серце може жити місяцями, а то й роками, коли його тримати у т. зв. фізіологічній рідині, себто розчині солей і цукру, що складом подібний до крові, у температурі тіла даного звіряти чи людини, та перепускаючи кризь ту рідину кисень.

Зате штучна культура ростинок тканин вдавалася лише на короткий час, найбільше до 5 місяців.

Тому природники звернули увагу на незвичайний осяг американо-американського природника Вайта, який утримує вже довгий час при житті кінці корінців помідорів. Ці ростинок тканин він держав у розчині солей, цукру і дріжджів. Вони жили більше як рік і розвинулися незвичайно, бо на 5 м. довгі корінці виростили на 43 см., а мікроскоп виказав поділ клітин і численний приріст.

ВЕРНУВСЯ ПО 22 РОКАХ ІЗ ПОЛОНУ.

Д-р Селетину на Буковині вернувся з російського полону Танася Фундур, колишній воєнний австрійського 24 полку піхоти (коломийського). В полон він дістався в 1915 р. і весь час перебував на Сибірі, де, хоч був жонатий, оженився з російською, з якою, будучи ще й столоарем, зложив собі мале господарство. Однак наслідком колективізації він стратив усе маєток і тому рішив покинути Совети. На Буковину вернувся з другою жінкою і двома дітьми. Тимчасом перша жінка Фундур, що 22 роки не мала ніякої вістки від чоловіка, вийшла вдруге заміж і має троє дітей.

СКАРБ ПІД ГРУШЕЮ.

При викопуванні старої груші в загороді Андрія Лиховида в Добрий, пов. Ярослав, знайшли гдиняну посуду, в якій знаходилося 1,077 ріжних монет, польських, німецьких і шведських із часів Жигмонта III. (1587—1632) переважно нижчої вартості. Скарб передано до міського музею в Ярославі.

НЕЗВИЧАЙНА ЗУСТРІЧ.

В австрійському містечку Генесдорф мусів місцевий купець стати перед судом. Саме підчас розпаву до його хати дісталися злодії й ограбили його зовсім з річей і грошей. Коли він вернувся до хати, не мав навіть з чого заплатити наложеному на нього судову гривню. Він мусів замість гривні відсидіти в'язничну кару. У келії, яку йому визначили, вже сидів якийсь арештант. Купець, глянувши на нього, остовпів: він побачив на арештанті своє обличчя та черевик. Купець поспішив про це директора в'язниці. Хату злодії перетрусили і знайшли там більшість украдених у купця річей і його гроші. Купець заплатив свою гривню і вийшов на волю.

ПОРУЧНИК ЗГИНУВ ПІД КОЛЕСАМИ АВТА.

Дня 5-го вересня п. р. вийхав з Боршева пор. Генрик Шрубарський службово військовим вантажним автом, веденим шофером підполковником. Дойхавши до Білобожниць, повіт Чортків, поручник завважив, що авто заблудило. Отже спинив авто, поручник енергійно на нього й глядів на ману, щоб зорієнтуватися в терені. Тут дав він приказ шоферові завернути. Шофер не бачив, що поручник спертий даліше ззаду на авті. Авто рушило ззад і захопило під свої колеса поручника, спричинюючи на місці його смерть.

ВОВКИ НАПАДАЮТЬ НА ДІТЕЙ.

До загороди Івана Мивича в селі Корчоватівка, пов. Луїнець, дістався вовк і захопив 9-літню дівчинку. В її обороні ставу брат при допомозі великого пса і з трудом відібрав сестру. Дівчинку відставили в безнадійному стані до шпиталю. Це вже третій випадок у короткому часі, що вовки в луїнецькому повіті захопили дитину.

ЖАХЛИВА КАТАСТРОФА ЛІТАКА.

З Парижа повідомляють: Під Бордо трапилася катастрофа, підчас якої згинули 4 особи, а одна була тяжко ранена. Підчас обстрілювання на військовому летунському майдані літак нового типу на заліснений терен недалеко майдану. При зударі з землею наступив вибух. Обслуга майдану, що набігла на рятуюнок, з нараженням життя вирятувала з горючого літака дві особи. Інші три особи, що залишилися з залогів літака, згоріли живцем. Одна з урятованих осіб померла в лічниці від ран.

ЗАСУДИЛИ ПОЛІЦІЯ.

Перед карним судом у Станіславові відповідав бувший поліцай Владислав Русак за видурування грошей від ріжних осіб, яким обіцявав поміч в урядах. Русака засудили на кару безоглядного 2-місячного арешту.

ЖЕРТВИ ГРОМУ.

В Малишах Долішніх, дієненського повіту (Віленщина), грім ударив у мешкальний дім і вбив майора Теофіла Шурковського. В кімнаті знаходилися ще інші офіцери, але їм нічого не сталося. Грім занавів дах і річи на стріху. Підчас бурі в селі Пантедейки, брадславського повіту, грім убив три особи. Підчас бурі над морською купільною місцевістю Карвією удари грім в один дім і вбив 30-літню рибачку Олену Мазерову й дві літнічки поразив.

СКАНДАЛЬНА ЦУКРОВА АФЕРА.

У Бродях викрили великі зловживання з 10 тисячами кг. бджільного цукру, яких добувся Мих. Вендорф, директор ріжничо-торговельної кооперативи „Рольнік“. Ця кооператива дістала 10 тисяч кг. бджільного цукру, признавеного до розпродажу за малою заплатою між пасічників. Тимчасом стверджено, що крім 1,000 кг. цукру, які „Рольнік“ позичив філії „Сільського Господаря“ для своїх членів, нічого з пасічників того цукру не бачив. Показалося, що Вендорф очинював одержаний цукор від домошок і продавав його масово за добрі гроші людям до консумиції. Підчас розслідування у субекта кооперативи „Рольнік“, Йосифа Пехоцького, знайдено великі запаси того цукру, вже очиненого і признавеного на продаж. Крім того велику кількість бджільного цукру знайшли у Беріша Шнайфера, власника фабрики цукорків у Бродях. Наслідком того Вендорфа на дні арештовано. Спершу він боронився тим, що чутку про зловживання бджільним цукром поцірюють українці, щоб знищити польську кооперативу. У зв'язку з його арештуванням кажуть, що крім цукрової афери викрито ще інші зловживання Вендорфа. Махінами цього пана, який хотів грати у Бродях роллю великого ділача і старався навіть дістати у свої руки спіртовий монопол, занялася окрема комісія, виделювана львівською скарбовою палатою до Бродів.

ДАЛЬША КРІВАВА КУПІЛЬ У СОВЕТАХ

МОСКВА. — В Советах знов застрілили 8 осіб, серед яких знаходилися президент і заступник президента так званої „Советської Соціалістичної Республіки Аджарії“. Інші жертви були міністри, директори банку і т. п. Їм закидували це, що хотіли свій край відірвати від Росії і зробити його самостійним. Як тільки засудили їх на смерть, відразу виконали кару і не дали їм змоги зробити відклику до вищої влади.

В ПОЛЬЩІ ПРОМИСЛ ПІДНОСИТЬСЯ, ХЛІБОРОБСТВО ПАДЕ.

ВАРШАВА. — Банк Польського Господарства оголосив комунікат, у якому говорить, що промисл у Польщі підноситься, що слідно в ньому більше готівки і більше зисків. Зате паде хліборобство. В багатьох місцях Польщі посуха випалила зерно і хоч внаслідок того віднеслися трохи ціни на ріжні продукти, то проте селяни під польською владою грошей мають обмаль і більшість з них є невіплата, себто не всіли сплачувати своїх довгів і зобов'язань.

БУТНА ВІДПОВІДЬ МУСОЛІНІЯ ФРАНЦІЇ.

РИМ. — На погрозу Франції, що вона відкриє свої границі для лівого еспанського уряду, коли Мусоліні не відкличе своїх „добровольців“ з Еспанії, Мусоліні відповів, що такі не відкличе. А коли буде потрібно, то піде ще більше. Щодо погрози відкриття границі, Мусоліні сказав, хай Франція не блофує і не завдає собі труда її відкривати, бо та границя була для еспанського уряду цілий час відкрита.

АНГЛІЯ ОБЕРЕЖНА ВІД ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Англійський уряд спокійно жде на відповідь Італії щодо пропонованої конференції трьох держав, себто Італії і Франції, в еспанській справі. В англійських політичних колах є таке переконання, що Мусоліні згодиться на таку конференцію і що ця конференція принесе користь. З англійського боку вже є натаки, що Англія готова дати обом воюючим еспанським сторонам „право війни“. Це був би великий успіх для політики Мусоліні і ген. Франка; бо це означало, що відтепер це будуть називати урядом ген. Франка „бунтарським“, а лівий мадридський уряд „льовалістичним“, тільки обі сторони будуть уважатися як комбатанти і супроти обох сторін неутральні держави мусітимуть приміновати однакові міри.

ЗМІНА ЖИДІВСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Німецький уряд рішив змінити свою політику супроти жидів. Досі протижидівську акцію проваджено з одного осередка, з Берліна. Відтепер та протижидівська акція не буде зосереджена в одних руках, а буде полишена місцевим провідникам округ. У деяких випадках це полекшить долю жидів; але в тих місцях, де знаходяться округні провідники, фанатичні вороги жидівства, там положення жидів іще погіршаться.

ВУЛИЧНІ РОЗРУХИ МІЖ ФАШИСТАМИ І ЧЕРВОНИМИ В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН. — Лондонські фашисти під проводом свого лідера Освальда Мослея, в числі 2,000, влаштували вуличний похід. Поліція признала їм шлях походу вулицями дільниці Бермондсей. Але червоні елементи рішили недопустити до того маршу і вночі побудували на тім шляху, яким мали переходити фашисти, дратяні перегороди. В часі походу прийшло до нагальних сутичок між фашистами і червоними елементами, в часі чого 30 осіб поважно ранено і 111 арештовано.

КНЯЗЬ ВІНДЗОР ВИБИРАЄТЬСЯ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ. — Князь Віндзор, бувший англійський король, заявив газетарям, що він враз з жінкою незабаром вибирається з відвідинами до Німеччини, а потім до Америки. Ціль його подорожі є те, що він хоче студіювати мешканців і робітників відносно в тих обох краях. Він дав до розуміння, що справа робітників і їх добробут усе були йому глибоко в серці і тепер він хоче продовжати студії над тими справами.

БОІ В КИТАЮ.

ШАНГАЙ. — Японські війська, які майже три тижні стояли під Шангаєм на місці і не поступили ні одного кроку вперед, тепер пішли на цілому шангайському фронті на півтори милі вперед і захопили 36 сіл. Японська армія також мала поважні успіхи в околиці Шаню. Вона розколюла на двоє велику китайську армію, що хоч по своїх поглядах є комуністична, то приступила до спільних ділань з нанкінським націоналістичним китайським урядом. Ця армія є тепер загрожена. Та, не звертаючи уваги на ці перемоги, військові знавці починають сумніватися у велику силу Японії і думають, що її доперечи перецінювано.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.,
181 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Post paid for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЛОДИ ПОЛІТИЧНОГО ОПОРТУНІЗМУ

У п'ятницю ввечері промовив через радіо до всього населення Америки вперше член Найвищого Суду. Промовцем був Гюго Л. Блек, новоіменований член найвищого трибуналу краї, а промова його відносилася до питань, що від кількох тижнів займають одне з перших місць на шпальтах американської преси.

Як зв'язно, цього Блека іменували пару місяців тому на опорожене місце в Найвищому Суді президент Рузвельт. Номінація була, видно, нагородою для Блека за те, що, як член сенату, Блек вірно попрацював президента в його заходах коло поступового законодавства. Коли номінація прийшла до підтвердження сенату, сенат її підтвердив без великого спротиву. Але по підтвердженні газети з ланцюха Пола Блока відкрили, що Гюго Блек кільканадцять літ тому був членом Ку Клас Клену, тайної громадянської організації, що хуліганськими способами боролася за задержання переваги в Америці для людей білої раси, англо-саксонської крові й протестантської віри. Газети писали, що Блек виступив був за Клену, але потім став його досмертним членом. Ці газети не робили на основі цього відкриття президентської закиди, що він свідомо іменував до Найвищого Суду члена громадянської організації, але робили йому закид, що він у своїм бажанні "напакувати" суд своїми приятелями в поспіху призначив туди людину, якої при кращім розгляді він не був би іменував.

Коли зроблено ці розкриття, суддя Блек був на відпустці в Європі. Там він ніякої заяви не давав. Зробив її аж тепер по поверненні до краю. Заява складається з трьох частин. Поперше, суддя признає засаду, що, як демократія має вдержатися, люди мають розглядати характер і поведінку кожного публичного служки. Подруге, Блек признає факт, що в ньому колись належав до Клену (як можна вносити з його слів, хоча цього він не каже) Клен є нетолерантна організація, протилежна засадам релігійної свободи, що вважається основою американської конституції. Потрете, Блек перечить, що він тепер є членом Клену; каже, що він виступив з Клену, а всею своєю пізнішою діяльністю пішов проти всього того, за що стоїть Клен.

Як бачимо, заява Блека різниться від закидів його ворогів щодо фактів лише в одному: ті кажуть, що він є ще й досі членом Клену, а Блек каже, що він не є. Вороги мабуть за цей факт не будуть з ним сперечатися. Вони кажуть, що вже це одно, що Блек колись приступив до Клену, робить його нездідним обняти посаду судді. Оборонці Блека признають, що активна діяльність у Клені була б такою перешкодою для справедливого сповніння обов'язків судді, але, вони кажуть, що Блек своєю діяльністю дав доказ, що він не признає засад Клену. Вони вважають членство Блека в Клені глупим поступком, диктованим політичним опортунізмом, однак такий політичний опортунізм, на їх думку, ще не дискваліфікує чоловіка на становищі судді, як він своїми ділами не виконував дикої політики Клену.

Як бачимо, справа обертається коло тонких політичних і моральних питань. Через те либонь широкі круги громадянства не цікавляться спором так, як це могло б виходити з гарячої кампанії в пресі.

О. С.

ЗА ЛАШТУНКАМИ ПЕРЕМОЖНОГО ЗВІТУ

Так називається одна стаття в большевицькій "Правді" (8. 8.): "За ширмою переможного рапорта". Стаття написана з приводу тракторної справи в СССР. Але її заголовок можна застосувати до цілого господарства славного "Союзу": така неспівмірність існує між гримками саморекламними словами советських діячів і трагічними фактами советського будівництва".

Врожай! Пишуть, що врожай дуже добрий. Але збори... Навіщо кілька зразкових колхозів та їх праць у Харківщині, "Комуніст" (4. 8.) з жалем стверджує, що таких — мало. А більшість "не організує соціалістичного змагання з швидкістю і безвартістю збирання врожаю". Життя на Харківщині проходить повільно... В більшості районів проваляють плуги комбайнів збирання. Зібрано комбайнами лише 56,9% до плану. В окремих колгоспах "хліб уже перестояв і починає обсіпатися". В районі № 52 комбайни, є добрі комбайнери. Бракує лише одного: елементарного порядку, як зрештою все в СССР.

"Машини дають винятково низьку продуктивність". Низьку тому, що советським невідникам не хочеться працювати, бо нема по чому. А тому, що мотиліний апарат заважається, то плянки транспортера ломуються. Але ні механіки, ні директори, приділені до цієї справи, тим зовсім не журяться, "роботою не кермують".

"Не тільки через затягування косовиці є загроза втрат. Багато хліба осідає в полі, не вивозиться. Напр. у білопільському районі, намолочено близько пів мільйона пудів хліба. Вивезено з цієї кількості біля 90 тис. пудів, понад 380 тис. пудів зерна лишилося на полі... В колгоспі ім. Петровського тисячу сотнів зерна вже посповано. Хліб згорів, попрів".

І це при драконських розпорядках влади, при повній безправності людинності! Видко, воле та людинність гинуть, ніж працювати на державу-визначача. Видно, що ніякої охоти до праці люди в СССР не мають.

Такі самі відомості і з інших районів. Так, у куйбицькій області, убрали 5,524 гект. — дев'ять відсотків плану. Доволя

вирібка комбайну ледви досягає сімох гектарів".

І знову, як на причину кепського функціонування зборів, вказується на брак керівництва, ігноранцію і ледарства керівників, призначених, очевидно, тож самою партією з її "геніальним" вождом... Брак організації взагалі застрашує. Для розвантаження зерна кожний комбайн потребує 40 до 50 мішків. Отже тих мішків у гіперіндустріалізованій СССР нема. "Такої кількості мішків у колхозах — смутно стверджують газети — нема. Тому план розвантаження залишився". При цій марній роботі, кожний комбайн тратить до 18—20% робочого часу".

Дальші язви: "На полях степового району лежить більше ніж 2 мільйони пудів хліба. Гори пшениці, ячменю й іншого зерна гомадять у будені, ським, георгієвським, александрівським і інших районах Орджонікідзівського краю. Хліба в степу накопичилося багато. В більшості випадків він не захищений від дощу". Коли прийдуть дощі, зібране зерно пропаде. Щодо транспорту, то досі, потрібний транспорт ще не мобілізований".

ІМПЕРАТОРСЬКИЙ ОРДЕН СВ. ЮРА

(З мого римського щоденника).

Одного вечора в мойому помешканні гомосно задзвонив телефонний дзвінок і у відповідь на моє "алло" я почув добре мені знайомий гомос одного мого товариша, проф. М.

"Алло, алло! Як ся маєте? Добре! Гарзд! Хочу вас запитати про одну справу... Чи ви знаєте князя Токаржевського де Токари, бувшого українського міністра закордонних справ?"

"Міністра? Здається, він був тільки товаришем міністра, але це зрештою не важке. Особисто ми з ним тепер не стрічаємося, але, взагалі кажучи, знаю. Він служив по українських місіях: спершу був у Відні, потім у Царгороді. І тепер, як мені здається, має досить близьке відношення до польського посольства в Римі, а зокрема до одного його активного агента, радника Хромського, спеціаліста від українських справ, що, як такий, має обов'язок і, здається, велику приємність запевняти італійців, що українцям незвичайно добре живеться в Польщі, і на доказ того наводить факт, що один українець мав дозвіл від поляків засісти навіть на відімаршалівському стільці в польському парламенті".

"Доказ для нас не дуже переконливий, бо ми, як знаєте, взагалі ставимося з підозрінням до того роду парламентаріальних "комедій". Але скажіть мені: чи той князь де Токари має право роздавати шляхетські титули?"

"Що? Шляхетські титули? Вперше чую. Як мені пригадується, шляхетські титули ма-

ють право надавати тільки суверени держави.
"Так і мені здавалось, але мені тут оповіли... Зрештою, якщо дозволите, я прийшов, відносно до французького часопису, де говориться про надання шляхетського титулу графа в якомусь ордені св. Юра, про який я ніколи не чув".

На другий день почта принесла мені часопис "L'OEUVRE LATINE", офіційний орган "Ліги Латинської Єдності", ч. 113, за червень-липень 1937 р. Тут на другій сторінці читаю:
"Нарешті між іншими важливими побаченнями, що їх наш президент (п. Рауль Фолеро) мав у Римі, відзначимо дуже сердечне побачення з Його Ексцеленцією князем де Токари, колишнім міністром закордонних справ України. Князь де Токари — один з найвищих достойників Імператорського Константинівського Ордена св. Юра, до якого наш президент був прийнятий кілька місяців тому заступником Великого Хреста і з титулом графа Ордена".

Хай живе новий граф! Очевидячки, ще досі не перевелися люди, що для збільшення власної ваги потребують отой давно віджилої прикмети феодального аристократизму, забуваючи, що в нашому столітті панують аристократизм характеру і праці.

Але мене зацікавив новий ніколи нечуваний орден, "Константинівський Імперіальний св. Юра", де роздавали шляхетські титули і де мій земляк був "високим достойником".

Потім трапилася ще інша пригода. Відбувався в Римі конгрес чужинців, що стояв на платформі "Комітетів універсальності Риму". На чолі цих "Комітетів" стоїть депутат Козельскі, що минулого року возив з Палатину землю на могилу Пилсудського, і вже давно прикрашує свої груди орденом "Польонія Реститута". Дивним збігом обставин оці Комітети універсальності Риму знайшли своє пристановище в прегарній старій палаті Кастякі... тільки одним поверхом вище від того поверху, де розташувалося польське посольство. І внаслідок очевидячки, не менш дивного збігу обставин між нашим князем і отими Комітетами встановився дуже тісний контакт, так, що князь не міг, розуміється, не прийняти участі в Конгресі Комітетів універсальності і Риму, фігурував на

ньому, як... представник України. Першого дня конгресу, як тут взагалі водиться, всі його учасники, на чолі з прапорами відповідних націй, пішли віддати пошану могилі Незнаного Жовніра. Пішов і наш князь, несучи... подумайте, розуміється, український прапор? Нічого подібного! Прапор, що його ніс "представник України", був, що правда, української жовто-блакитної барви, але його прикрашав... як знаєте, український прапор досі нічим не прикрашається, хоча можна думати, що його можна було б прикрашати нашим державним гербом, цебто — тризубом. Але не тризубом прикрашав український прапор, "представник України", а хрестом (де-хто казав — мальтійським, бо князь Токаржевський належить і до мальтійського ордена), поверх якого всадив італійський пук'різок з сокирою — фашо. Отже коли дехто, здивований і навіть обурений, запитував пізніше "представника України", чи можна так свавільно відмінити національний прапор, він трохи збентежено відповідав, що то був властиво не національний прапор, а прапор його "ордена".

Натурально, моя цікавість зростала. Я хотів довідатися дещо більше про той Орден і про його цілі. Не було сумніву, що його вістря було звернене проти большевизму (бо зрештою в Італії тільки протибольшевицькі ідеї мають попит), але з другого боку, не було також ніякого сумніву, що його діяльність була також антисоборницька й антинаціоналістична.

Щасливий випадок хотів, що французьке посольство запропонувало всім членам Асоціації Чужинецьких Журналістів у Римі білети до Парижа, даючи на цих білетах 85% знижки. Це значило — проїхатися до Парижа, де я ще ніколи не був, мало що не задурно. Хіба можна було відмовлятися? Поїхав. Побув там тиждень. Щодня давав ногам добре знати, бігаючи з музею до музею, відвідуючи старих друзів-приятелів, оглядаючи різні українські установи, яких у Парижі вже таки чимало, і розпитуючи про це та про те...

Розпитував я і про орден св. Юра. А те, що довідався, вважав моїм журналістичним обов'язком тут усім оповісти. Якщо скажу що неправдиве, то ті, що знають більше, поправлять, бо я не був очевидцем усього того, а оповідаю тільки те, що мені оповідали. Наскільки знаю, в українській пресі ще не з'являлося нічого в цій справі, і тільки у "Вояку", органі Організації українських військових, було дещо оголошено, але "Вояк" — часопис занадто мало знааний. А тимчасом справа ордену св. Юра має чимале громадське і національне значіння.

Отже кажуть, що орден св. Юра повстав 1932 року. Його ініціатори — Токаржевський, Еремів (видавець "Офінуру"), Донцов і Вишинський. Вже в цій сполучі чотирьох імен маємо дещо сенсаційне. Токаржевський і Еремів знало до знанні як польонофіли, щоб не бути враженням отим зближенням їх імен з іменами Вишинського і, особливо, Донцова. А проте, саме ці чотири імена, побилені іменами Никитюків та Лотоцького (брат Токаржевої) мені були дані з запевненням правдивості.

Ціль ордену — захоплення влади в Україні, а як можливо, то ще й на еміграції. В 1934 році зроблено спробу захопити в свої руки Генеральну Рад універсальних організацій у Франції. Треба отже було тільки злікувати п. Шумицького, що був її головою, і поставити на його місце Еремів; але саме в цьому

заступився мій сестрі.

Міським городом біжить малий хлопчик. Назав зашпотава і вляг довгий на землю. Якесь пані підбігла, підняла хлопця і питається:

— Нічого тебе не боїть?

— Ні, прошу пані.

— А як ти називаєшся?

— Юрчик.

— А як тобі на називається?

— Я не знаю.

— Якже називається твій батько?

— Я не маю батька.

— А мама?

— І мамі не маю.

— Біденький, — жаліє пані — то хто ти дійсно є?

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

Дещо Пирч.

ВІН ЖИВ З РОЗУМУ

(2)

І тут над нею почав шось шептати, а потім у голос: "Магера, бегера, корнута, кичера, йди на ліси, на гори, на дери, вертени, де когут не піє й сонце не гріє й де дзвона не чути, йдиж, бідо, до корнута. Тьфу, тьфу, бодай ти щезло, пропало й більше не панувало!"

І вкинув кістку до торби.

— Ту кістку, каже, закопає, на перехресних дорогах опівночі, заки ще когут запіє, й вона вже більше до вас не вернеться.

Газдою за зворушення аж шось підкинуло на печі й нога вже цілком перестала боліти.

— Чоловічку божий, простогнав газда, бери собі воли, бо воїнь вже твої. Я тепер бачу, що тебе тут Бог післав і ти мені життя урятував.

— Дякую вам, чесний господарю, хай вас Бог стереже на будуче від усякого зла. Але ви дивите, що я подорожний, то мені ніяк тягаться з волами. Я думаю, що ліпше було б для мене, якби ви мені дали гроші, коли я вже собі у вас так застужив, а воли затримайте собі.

І пішла гадина до комори, витягла зо скрині чотириста левів і покляла перед "Божим чоловічком" на столі. Тай ще просить, щоб розгостився в них і заночував.

Та не треба, щоб він аж заночував. Ануж нога розболіла наново. Тай гроші до кишені, чимскорше попрощався з господарями, та надвір і раптом десь зник, як камфора. І вже не пускався даліше, тільки завернувся назад, щоб чимскорше дістатися додому, бо вже зближався й Великдень.

А треба знати, що в тому селі, звідки походив Свочок, було більше ворожитів, але він був між ними найстарший, і навіть прозивали його архиворожитом. Вони всі, ті ворожити, волочилися по світі, але перед Великднем старалися всі бути вдома, щоб висповідатися й очистити душу. І панотцеві давали тоді по дятлі і по десятиці на Службу. Просили, щоби був для них ласкавіший і щоб не псочив їх дуже на проповіді. Але він таки не дуже їх щадив: ганьбив на всі заставки. Але це нічого не помагало, бо вони

все своє робили. А по Великодні ворожити собі загубили і всі гроші, які мали, жиди від них забрали. А було там тих п'явок у тому селі тьма-тьмущина.

Як уже грошків забракло, тоді ворожити знов забиралися, як вони називали в до-рогу. І так що року.

І коли Свочок по довшій мандрівці з далекої Волохії, цебто Румунії вже зближався до свого рідного села, то затримався ще в сусідньому польському селі, де була дідичкою одна стара пані, велика польська патріотка, милосерна й дуже приступна для простого народу. Загалом люди називали її доброю панєю. Та й наш Свочок задумав із того скористати. І коли його впустили до двора, то він представився ясній пані грабіні як польський повстанець і брат "русского пробоша" з сусіднього села. Казав, що вертається з Сибіру, де його моткали чотирнадцять літ мучили. Тай зачав дуже жалуватися, що його тепер, збідованого й сповеняного, навіть ніхто не хоче знати. "Ось, каже, мені заплава за те, що проливав кров за ойчизну". І тут натербив ще дечого такого дідичці, що старушка аж розплакалася. Бо й вона також мала сина, що десь загинув у пов-

станні. І вгостила Свочка та обдарувала гримши й убранням й ще казала відвести його кривою великопанською каритою додому. "А проше кла-нянь сен ксендзу пробошові одемне", переказує дідичка, "бо я й не ведзьяла, же он м'ял брата такого великого патріоту польського. О, то поржондні наш рускі ксенжулек, я его бардзо шанує. Я так редисчипіняде сама погратульовачему".

І іде собі гуницот Свочок панською каритою, розлягається по мягких подушках, на-же сам граф Потюккі. А коли вже доїжджали до села, казав візникові стати й усунув йому в руку цілого ринського "на вушке". На то тобі, мовля, хаме, щоб ти знав, що пана везеш. Потім зліз з карити й казав візникові вертатися на-зад, бо, каже, вже пізна пора й він хоче без великого гуку-стукту й несподівано прийти додому. Старий візник трошки здивувався, бо ще таких панів ніколи не возив, напернув кариту й поїхав собі додому. А Свочок знов чалап, чалап по болоті до своєї хатинки, що стояла на горішньому кінці села, де вже давно очікувала його жінка.

Також треба знати, що Свочок доношувався вже більше до шляхетської й холошньої вже

давно скинув. І на другий день, причепурившись по святочно-му, пішов просто на приход-ство, бунітою привітатися з егомосцем. А егомосць, як тільки побачив його, тай таки за-раз до нього:

— О, ти вже тут? А тобою, синцю, де так довго дідько терки обивав!

— Я, прошу егомосця, зада-леко заступився за границю тай трошки забарився в до-розі.

І таки відразу кладе десятку на стіл. Будьте ласкаві, егомосць, відправити Службу Бо-жу, — за всякого прощення".

— О, так, "за всякого проше-ннє", щоб ти міг даліше туманити й ошукувати дурних лю-дей? Чи так ти думаєш?

— Без урази, егомосць, але я людей не ошукую. Вони самі мене кличуть до себе, отже, видко діло, що мене потребу-ють. А що вони дурні, то я то-му не винен.

— Мовчи, лайдаку один, та перестань людей туманити й забирайся вже раз до якоїсь чесної праці.

— Дайте спокій, егомосць, дайте, бо то видите, кожна лю-дина живе відповідно до свого таланту, який йому Пан Біг дав. Наприклад, наш коваль, що має за селом кузню, жие з ко-валда. А егомосць знов з вів-тара, а я, прошу, жию з ро-

зумаю.

Та ще добре не вимовив тих слів, як раптом знайшовся за дверми.

Схвилюваний панотець бі-гає по кімнаті та говорить сам до себе: "А то лайдак один, а то гуницот, так мене поденер-ював! Каже, що він з розуму жие, а мене, священика, з ко-валем рівняє. Но, й видав хто таке!"

І погрозив кулаком у сторо-ну дверей. (Кінець).

Міським городом біжить малий хлопчик. Назав зашпотава і вляг довгий на землю. Якесь пані підбігла, підняла хлопця і питається:

— Нічого тебе не бо-літь?

— Ні, прошу пані.

— А як ти називаєшся?

— Юрчик.

— А як тобі на називається?

— Я не знаю.

— Якже називається твій батько?

— Я не маю батька.

— А мама?

— І мамі не маю.

— Біденький, — жа-ліє пані — то хто ти дій-сно є?

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

— Я? Я те нещастя, що потрапилося мій сестрі.

3 ДНЯ

„ПОВОЛІ РЖНИЙ, БО ТО БИЛ ДОБРИ ПАН“.

Крайові часописи подають, що у зв'язку з останніми польськими розрухами, в яких поліція вбила 50 польських селян, польська влада далі переводить численні арештування серед польських селян. Але про це преса мовчить, бо мусить мовчати. Тільки вряда-го продереться на газетні шпальти якась мала новинка, що відслонено рубочок і кинє світло на правдиве положення в Польщі.

Ось такий „рубочок“ відслонила новинка, подана польською телеграфічною агенцією (ПАТ), яка каже: „В бучацькому повіті переводять поліційні органи далі арештування в зв'язку з останніми подіями. Чимало людей скривається перед властями в околицях лісах. Постерункові знайшли й арештували між іншими так званих „косинерів“, які групою кількох осіб, озброєні в коси, застромлені в руби, спішили на „відсіч“ села Барниша. Арештовані походять з Ковалівки коло Монастирська. Арештованих відвезли до окружного суду в Чорткові“.

Отож бачимо, що традиція таки все і всюди оживає. Коли розпалася Росія і в Україні повсталася своя самостійна держава, то багато з наших воєні-стихійно почали носити шли-ки на шапках, а навіть „оселедці“ на голові. Не звертаю-чи уваги на півтораста-літню перерву, традиція під промі-нами свободи сама оживилася і почала продовжати життя в тій формі, в якій її тому пів-тораста літ перервали.

Те саме з поляками. Мазури споконвіку мають велику па-сію до кіс. Шабля шаблею, але коса, насаджена рубом, має для мазура щось романтичне. З такими настобурченими ко-сами польські мазури йшли в наступ на своїх національних ворогів і не раз досягали гарні перемоги. Та не раз з такими настобурченими косами вони також йшли на своїх власних панів, які, щоб грати роллю „моцарства“, стгали такі зо-своєх власних громадян остан-ню шкіру. Тим настобурче-ними косами вони патрошили тих панів і спускали со свої наші, „зіспуту кров“. А спуска-ючи її, не раз собі приговорю-вали: „Поволі, Машек, ржний, бо то бил добри пан“.

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ МАЗУРІВ.

Крайовий український часо-пис „Нове Село“ приносить під повищим заголовком до-пис, у якому між іншим гово-риться: „В Бучачині при кін-ці страйку пустили якісь про-ставокатори вістку, що староста позволив на грабунк міс-течка Золотий Потік. Влада — го-варили — дозволила на грабу-нок на селу. В це місцеви польські селяни повірили. То-му в селу вранці зібралася велика товпа селян з мішками, сокирами, вилами та гайда до міста користати з дозволу па-на старости. На передмісті товпа стрінула поліція, який їх затримав, питаючись, де во-ни йдуть. Вони всі разом від-повіли: „Рубоваць. Пшецеж пан староста зезволив“. Полі-цай був хитрий і скоро пола-пався, в чім річ. Спокійно і рі-шуче він заявив: „Враць, пан староста одволав. Рабунк одбендзе сен в пйонтек“. Зі-брані мазури сердито закли-ли, але коли староста відсунув гра-бунок на „пйонтек“, то треба прийти в „пйонтек“. Тимчасом влада поробила відповідні приготування, спровадила до Золотого Потока більшу кіль-кість поліцаїв та не допустила до грабунку“.

Цей випадок кидкає цікаве світло на мораль польських

мазурів. На мораль вони див-ляться з боку влади, з боку сили, а не з боку свого сум-ління, свого серця, своєї душі. Коли влада дозволяє грабити, то значить можна грабити. А коли влада карає за грабіж, то значить: „Пильнуй!“

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА.

В різкій противенстві до ви-ще наведеної культури поль-ського мазура стоїть культура українського селянина. Його мораль випливає з глибини його власного серця, з глиби-ни його сумління. Він є сам для себе суддею і гамульцем неморальних спокус. Він знає, що добре, а що зле — не через закони світської влади, тільки через закони своєї душі. Для світської влади український селянин має навіть глибоке моральне упередження, а то-тому, що довгий час та влада кривдила його й очевидячки ламала найосновніші закони моралі. Тому те, що робить влада, він різко відмежовує від свого поняття „моралі“ і в ніякому разі не вважає світської влади авторитетом над своєю „святий святих“.

Правда, є в українській селі також злодії. Та пересічний у-країнський селянин шанує чу-жу владу, чужу честь. Коли він деколи заподіє іншому чоловікові кривду, то його власне сумління за те пече й-ого гірше, ніж пеклаб кара світ-ської влади.

ЕКОНОМІЧНІ ПОГЛЯДИ НА МОРАЛЬ.

Серед учених економістів є два погляди на мораль людей: ідеалістичний і песимістичний. Перші вірять у доброту люд-ської вдачі і кажуть, що люди з засади не є злі створіння. Вони, щоправда, мають гріш-ні схильності, але при кори-сних матеріальних умовах і при відповідних вихованні ці добрі сторони будуть перева-жати й контролювати злі на-хили.

А песимісти кажуть, що лю-дина є з засади лихою. Вона не має найменшої пошани до майна іншої людини; а коли вона цього майна не вириває й з рук, то тільки тому, що боїться звернути, фізичної влади. На доказ свого твер-дження вони ставлять таку гі-потезу: Уявім собі, що людям вдалося знайти „шапку-неви-димку“, в якій не можна було б побачити іншого чоловіка. Скільки людей вдержалися б у своїй внутрішній моральній дисципліні і не далися захо-питу до банку і невидимою рукою загорнути гроші або якісь ін-ші цінні предмети? — На це питання вони відповіли, що дуже маленький відсоток. Та і той відсоток, вони ка-жуть, лише спочатку борюва-би з покусом, а далі уляг би і і сягнув би рукою по чуже добро, яке так легко було б йому взяти.

На це можна сказати, що й одні й другі вчені мають вели-ку частину слушности. Але правдивість їх науки полягає в тім, до якого народу, до якої суспільности вони її приміню-ють. Коли до польських мазу-рів, то безперечно, песимісти мають рацію. Але коли в су-спільності є закорінене народ-не переконання, що „хай мене Бог скарає, коли я ввзяв його волосочок“, то до такої су-спільности можна спокійно принаровити цю першу науку.

УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ

— написав —
Іван Бугера
66 сторін.
Ціна 30 центів.
Замовляйте в книгарні „СВОБОДА“,
81-83 GRAND ST. (BOX 346)
JERSEY CITY, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГЮСТОН, ТЕКСАС.

Вигра молодого українця.

Нашим українцям приємно було читати в місцевій амери-канській пресі широкі описи ситківкових (тенісових) зма-гань, у яких шло про чемпіон-ство „The Press Junior Davis Cup“. А було читати приємно годують тому, що переможцем вийшов 15-літній українець: Пилип Пиндус. Часописи ви-хваляють його знамениту гру і стратегію. Він одержав „Jack Norton Junior Davis Cup Tro-phy“ і буде відданий у руки знавців ситківкової гри для дальшого удосконалення, а звіт про нього будуть висилати до „National Davis Cup Committee“.

Впродовж тижня змагалась яка сотня хлопців. Та, як ба-чимо, наш Пилипко дереміг. Його головний противник, Бернат Варна, є теж знамени-тим грачем. Наш Пилипко ви-глядав худенький і тяжко бу-ло повірити, що він зможе о-сягнути таку перемогу. Та він грав дуже добре і відбивав мя-чик легко і дуже спритно. А як виграв, то з усімхом підій-шов до свого противника і по-дав йому руку так щиро, що вся публіка прийняла це з вели-ким задоволенням.

Безжурний.

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Український День.

В стейті Мінесота відбувся в неділю, 19. вересня с. р., пер-ший Український День. Цей День випав дуже гарно і мав багату програму. Програма складалася з молитви о. Кор-сунівського; з пісень, викона-них хором під управою о. Кор-сунівського; з виступів укра-їнських танцюристів; з виступів жіночого хору; з скрипково-го соля Івана Дениса і промов: проф. Грановського, пані Склез, Лерой Метсона, Джана Джексона і проф. Гайдака.

Переводив програму С. Мам-чур, професор з каледжам Сейнт Томас. По програмі була перекурка і спільна забава до пізна вночі.

Святкування Національних Днів має велике моральне зна-чення. Воно скріплює в нас ві-ру до себе самих та навіває новою надією в повну перемо-гу в боротьбі за свої права. Також у часі таких Днів чу-жинці мають нагоду ближче запізнатися з нашим „грома-дянством, з нашою культурою і з нашими національними змаганнями“.

Адвокат Лерой Метсон на-тім Дні дуже гарно говорив про українців. Він казав, що ми прийшли до цього краю не з великими руками, але прине-сли з собою багату традицію і нарівні з іншими народами працюємо в тій великій сим-фонії, що її творить американ-ська нація. Згадав, що ми в Канаді також зробили великий поступ і маємо своїх представ-ників у провінційних легісляту-рах, а навіть маємо послів у домініаній парламенті.

Пані А. Сіклес, секретарка Інтернаціонального Інституту, говорила про наші співні, тан-ці, вишивки, якими ми чару-вали американську публіку у великій залі в Сейнт Пол.

Джан Джексона, представ-ник губернатора стейту Міне-сота, говорив про національні змагання поневоєних народів. Підкреслював гадки з промо-ви проф. Грановського про норвежців, які боролися з шведами так само як і ми довгі роки, доки не стали вільними. Казав, що українці також ста-нуть вільні і здобудуть свій національний ідеал.

Проф. Грановський говорив про поневоєні народи і про значіння Національних Днів. Він казав, що такі Дні повинні

РОЗБИЙМО ЗЛОЧИНІ ГОЛОСАМИ! РЕЕСТРУЙТЕСЯ, ЩОБИ МОГТИ ВІДДАТИ ГОЛОСИ НА ТОМАСА Е. ДЮІ!

Зареєструйтеся цього тижня, щоб ви

могли голосувати на

ТОМАСА Е. ДЮІ (Thomas E. Dewey)

кандидата на Окружного Прокуратора („Дистрикт Аторнея“). Щоб розбити гегемонію у місті Нью-Йорку, щоб урівняти робітників, бізнесменів і громадян від кайданів рекетства, ви мусите голосувати на ТОМАСА Е. ДЮІ.

ЯК НЕ ЗАРЕЄСТРУЄТЕСЯ, НЕ ЗМОЖЕТЕ ГОЛОСУВАТИ.

Регістраційні бюлєти будуть віддані у вашій ділянці від 4-го ДО 9-го ЖОВТНЯ, ВІД ПОНЕДІЛКА ДО ПЯТНИЦІ, від 5-тої год. зпозудня до 10:30 вечором, у СУБОТУ від години 7-мої рано до 10:30 вечором.

ТОМАС Е. ДЮІ є кандидатом Республіканської Партії, Прогресивної Партії, Американської Партії Праці й Міської Злученої („Фьюжен“) Партії. Кожний, що є горожанином Злучених Штатів, живе у стейті Нью-Йорк один рік і мешкає в повіті 4 місяці, має право голосувати.

ПРИНЕСІТЬ ДО РЕЕСТРАЦІЇ СВОЇ ДРУГІ ГОРОЖАНСЬКІ ПАПЕРИ — ВІКИНЬМО ГЕНГСТЕРІВ З НЬЮ ЙОРКУ! РЕЕСТРУЙТЕСЯ, ЩОБИ МОГТИ ВІДДАТИ ГОЛОСИ НА ТОМАСА Е. ДЮІ!

Paid by T. E. Dewey Camp. Committee.

святкувати всі українці разом, а не якісь окремі гурти, чи поодинокі організації.

Д-р М. Гайдак представив історичні змагання наших славних гетьманів, як теж піз-ніші змагання нашого народу, що відбулися вже за нашої пам'яті. Згадав теж про тепе-рішні часи, в яких український нарід кривавиться, кажучи, що з цієї крові зродяться нові месники кривд нашого наро-ду, що відновлять нашу моло-ду державу, передчасно пова-лену ворогами.

Успіх свята був великий. Найбільше заходів поклав при цьому такі проф. Гранов-ський зо своєю дружиною. Заслужилася також українська православна громада, як і о-динці з української католиць-кої громади. Чинну участь брали в цьому Дні тутешні свідомі лемки, як теж свідомі українці з Закарпаття.

Микола Ванджура.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦЬ.

Як кожного року, так і цьо-го українська суспільність об-ходить усякі річниці. Деякі з них навіть дуже величаво, бо вони стали українськими все-народними святами. До таких можна зачислити річницю урод-дин і смерті Тараса Шевчен-ка, річницю листопадового зриву, річницю злуки україн-ських земель і т. д.

Чому ми святкуємо такі річ-ниці? Бо вони пригадують нам наші славні події, переносять нас духом у ті славні часи, хоч може тяжкі і страшні, але такі, що нема причини стидатися за них.

Тарас Шевченко оставив за-повіт „Вставайте, кайдани пор-вірте“. Також своїм життям дав нам гарний приклад „як прямувати до волі. Першого листопаду український нарід пішов за тим заповітом, „ов-став і первав кайдани. Над Львовом замайав жовто-синій прапор. Західня Україна звільнилася від ляхів. Але „встоятися не було сил“. Та всетаки та подія не пішла на-марно: вона пригадує нам, що ми мусимо гуртуватися, об'єд-нуватися, а не „дробити свої сили. Бо черговий Листопад може вже і недалеко...“

Цього року кожна украї-нська місцевість знов буде свят-кувати листопадову річницю. Але, на жаль, не всі місцевос-ті будуть святкувати її разом. Як звичайно, багато з них по-діляться на гурти й будуть святкувати одні тут, а други-там. Бо за 19 літ ми всетаки ще не поступили так вперед, щоб відсвяткувати цю подію в тому дусі, в якому вона була до-вершена тодішніми учасника-ми. Ми повинні пам'ятати, що скільки разів будемо святкува-ти наші найбільші свята разом, то тим ближче будемо підхо-дити до здійснення того, що святкуємо.

І тепер, на передодні святку-вання листопадових подій, на-

берім зрозуміння для великої ідеї, наберім охоти до кори-сної праці, розпалім у своїх серцях гарячу любов до всьо-го, що рідне. А тоді наші річ-ниці не проминуть безслідно, а будуть тим, чим вони все по-винні бути, це є скріпленням нас на душі й об'єднанням в одну сильну і культурну укра-їнську громаду.

Михайло Шмигельський,
Клівленд, О.

ЩЕ ОДНА ДІЛЯНКА НАШОГО СОЮЗУ.

Ще й досі не бракує між на-ми таких, ніби просвічених, що не вміють оцінити цієї ве-ликої праці, яку вложив і далі вкладає наш У. Н. Союз в у-країнське життя в Америці. Не буди давати на це відповіді, бо про ту працю можна най-краще переконатися з Пропа-гандної Книжки У. Н. Союзу, а цю книгу повинна прочитати кожна культурна українська людина в Америці. Тим разом хочу звернути увагу на те, про що я вичитав у „Свободі“ в справі будови Народніх Домів У. Н. Союзу по різних місце-востях. Ось читали ми, що вже такий дім викінчують у Діт-ройті. Думаю, що це дуже важна справа. Нам треба та-ких Народніх Домів, бо вони будуть основані на твердих ґрунті, коли будуть зв'язані з У. Н. Союзом фінансово й ідейно. До такого Дому будуть горнутись наші громадяни, бо відчуватимуть, що його зв'язок з У. Н. Союзом це ніщо інше,

а гарантія, що такий Народній Дім буде правдиво національ-ною, твердиною, дійсно куль-турною установою, осередком, біля якого об'єднається все наше життя у громаді. Звідси виходитимуть здорові ідеї, тут гартуватимуться характери. До такого Народнього Дому буде можна легше затягнути і нашу молодь. Всі ми повинні зверну-ти увагу на цю нову акцію, що її вже започаткували деякі громади: будувати Народні Доми У. Н. Союзу. Це здорова думка. І треба бути влячним У. Н. Союзіві, що він такі здо-рові думки попрає, бо це а нашому національному житті: крок вперед. Згодом говова покритися ціла американська Україна такими Народніми Домами У. Н. Союзу. А якби таке сталося, що дай Боже, то на тім тільки зискалаб народня справа.

Михайло Ликтей,
Нью-Йорк, Н. Й.

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ НАПЕРЕДОДНІ ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ В ДВОХ ТОМАХ

Написав

Остап П. Білозерський.

ЦІНА \$1.00.

в Книгарні „СВОБОДА“

„SVOBODA“

81-83 Grand Street,

або P. O. Box 346,

Jersey City, N. J.

КНИЖКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

(як пам'ятка на закінчення шкільного року в українській школі).

РОКСОЛЯНА (Антій Лотоцький). Історичне оповідання з XVI століття, ілюстроване 40 ц.

КОЗАК БАЙДА, історичне оповідання про основника Запорізької Січі 25 ц.

БАЙКИ ДЛЯ ДІТЕЙ (Микола Погінний) ілюстроване 25 ц.

МАНДРІВКА МИШКИ-ГРИЗНИКОВИ ПО ЛЬВОВІ, (Я Вільшенко) образки Фаруха 50 ц.

ПО РІДНОМУ КРАЮ (в полотняній оправі з золотими витисками, Дмитра Дорошенка 85 ц.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ зі збірника І. Рудченка, з 42-ма малюнками 40 ц.

ОДАРКА, повістка Андрія Чайківського 35 ц.

МАТИ-СТРАДНИЦЯ, образець з побуту українських ви-селенців в таборі у Гмнді 20 ц.

„SVOBODA“

81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ХОРИ! — СОЛІСТИ!

В книгарні „Свободи“ можете дістати нові твори

М. О. ГАЙВОРОНСЬКОГО
(пісні Українських Січових Стрільців)

I. том: СОЛЬОСПІВИ на середній голос \$.75

II. том: Пісні на МІШАНИЙ ХОР (партитура) 1.00

III. том: Пісні на ОДНОРОДНИЙ ХОР (на діво-чі або чоловічі голоси) .75

На кожний концерт придасться вам сильна і бадьора пісня (на мішаний хор) „Живи, Україно!“ .25

Пісні Лемківщини, Закарпаття, Полісся й інші твори М. О. Гайворонського на хор і скрипку мож-на дістати в книгарні „Свободи“.

„SVOBODA“

81-83 Grand St., (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 2-го жовтня 1937 р. по-мер Михайло Заборський, член Бр. „Свободи“, вік 160 У. Н. Союзу, в Джамейк, Н. Й.

Пікойний, родився в селі За-гір'я, повіт Рогатин. Вступив у члени У. Н. Союзу 1924 р. Завше підпирив народні ці-лі і був знайомий со своєю го-стиністю і спокійною вдачею.

Пікойний оставив жінку Хри-стину і дочку Олену. Похорон відбудеться з дозволу під ч. 145-14 South Street, Jamaica, N. Y., у вівторок, 5-го жовтня.

В. П. П.

BARGAINS FROM OUR BOOKSHOP

Would you pay a penny for a song? How many Ukrainian songs do you know?

Does your club like to get together and sing folk songs?

Do you sing, play the piano or violin? Then purchase a copy of the at-tractively bound book

201 UKRAINIAN FOLK SONGS

FOR \$2.00

(a penny for each song)

It contains the most popular Ukra-inian melodies, with Ukrainian and English titles, music, words and verses. Order today from the Svo-boda Bookshop, 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

P. S. If you already have a copy, consider giving this book as a gift to some lover of Ukrainian music.

„SVOBODA“

81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346

JERSEY CITY, N. J.

ТАЄМНА ДУША ЯПОНІЇ

Японці дуже не люблять, коли хто говорить про їх незвичайну експанзію, яку виконали за розмірно короткий час і при тому називає їх „американськими жовтої раси“ або „прусами Далекého Сходу“. Хоч велитеський поступ у дуже великій частині залежав від того, що японці прийняли багато взорів чужої культури, то вони не хочуть бути до нікого подібні. Роллю, яку визначили своєму народові й державі в історії світу, вважають великим історичним післанництвом.

Потомки богині Сонця — чи малп?

Про те, що японці це найбільша загадка для чужинця, всі знаємо. Як же поправді ті Японці? Як їх життя? Про походження японців є чимало наукових здогадів, однак до однозначного висновку чужі вчені не дійшли. Японці — у своїх легендах і переказах — вважають себе потомками, і то в простій лінії, богині Сонця. Зате китайці інакше пояснюють походження японців, запевняють у найстаріших своїх книгах, що тому, що в старинному Китаю не знали кари смерті, злочинців вивозили на малі острови на широке море і там покидали їх. Багато з них погинуло, та деяким вдавалося доплисти до численних островів, що нині творять японське царство. Там із сумішки з малюлюдями повстав японський нарід. У цьому смішному переказі відзеркалюється вся ненависть, яку відчували і відчувують японці до китайців. Москалі під час японсько-китайської війни прозивали японців „макакі“ — порода малп.

„Чудатства“ життя японців.

У японців багато чого здається нам не лише чужим, а й дивовижним, нелогічним. До таких чудатств зараховуємо сам спосіб домашнього життя японців. Під час обіду насамперед дають солодкі страви. Книжки зачитуються там, де кінчається наші; точка попереджує речення, а не закінчує його. Малі дити несять не на руках, лише на плечах,

при шитті рушають не голкою, а матерією. На коня сідає японець з правого боку. Після купелі тіло витирають мокрим рушником, а як беруться будувати домик, починають від... даху, нумерують поодинокі частини будови та складають, наче дитячі кльощи.

Ті характеристичні мешкальні японські домки, що так захоплюють туриста легкістю архітектури й гармонією, зовсім інакше роблять враження, коли переступити їх поріг. Там царить сутінок, пустка й тишина. Стін у середині нема. Масивний дах підтримують дерев'яні стовпи, які є майже в середині дому. Стовпи на каменю підмуровані, тому між дошками кімнати та землею, що на ній стоїть дім, є чимало порожнього простору, від якого заносить студію та вогкість. Домівки в кімнатах покриті тростинними матами, все однаковими. Тому величину кімнати обирають так: 4 мати або 8, а це вже велика гостинна кімната. Внутрішніми розсувальними стінами (часто текстовими), можна зробити з кількох малих кімнаток велику салу, або поділити дім на затишні закутки.

Чужинець не всім уявляти собі життя в таких домках, отвергн на всі боки, наче паперова ліхтарня. Зате японець вважає нас ші мешкальні домки вазничими будинками, при тому повні річей непотрібних, що лише заважають. Хоч життя в Японії вже дуже змодернізоване, таких домків там іще багато міліонів; вони в середині чистенькі й охайні, тихі. Там панує відвічний, іще майже ненарушений патріархальний устрій, безоглядний пошук „голові дому“. Японська приповідка каже, що справжній син країни Сходячого Сонця боїться лише трьох річей: землетрусу, голоду та „лисої голови“, яка належить до найстаршого в роді.

Традиції і дійсність.

І хоч цей патріархальний устрій японського життя ще такий могутній, то всеж раз-у-раз із Японії доходить до нас дивні вістки про політичні вбивства, військові рево-

люції, державні перевороти. Діється це тому, що може в ніякі народи не заходять такі величезні, такі парадоксальні розбіжності між традицією і дійсністю, між справжнім життям, яке перенеслося до великих фабрик, заводів і там власним розгоном приготує події, яких не спинить і „геройський традиціоналізм“ японців.

Всеж кляни, як пережиток феодалістичних часів, і далі правлять життям Японії, хоч парламент і політичні партії намагаються зломати значіння клянів. Про все, отже і про те, що тепер діється в Японії, рішення чотири назви: Сацума, Чосу, Тоса та Чізен. Так називаються чотири кляни Японії. Два перші, Сацума і Чосу, мають найбільші впливи. Сацума є представником лицарських чеснот і відваги, Чосу — державної мудрости. До кліки Сацума належав двірський маршал Ояма, Ямасата, Кавамура й адмірал Того, себто найславніші й переможні вожди Японії. Із Чосу вийшли: граф Іто, Ямамото, Гірата, отже ті державні мужі, які причинилися до величчя японського царства. Крім того в політичному житті Японії бере участь таємна й могутня рада, звана Дженро, найвища державна установа. Дженро нібито не бере участі в політичному житті Японії, та вистане, щоб політика уряду виглядала йому невідповідною — а вже мусить прийти до кабінетної кризи чи навіть державного перевороту. Як великі впливи має Дженро виходить хочби з того, що без його згоди не можуть іменувати міністра внутрішніх справ або міністра моринарки. Ті впливи Дженро старяться зломити парламент.

Божеськість мікада — державна релігія.

Стара, патріархальна „урядова“ Японія знайшла оригінальний спосіб для поборювання „молодих“ проголосила нову державну релігію, яка головню базується на призначенні „божеськості“ мікада (царя Японії). Головно в школах поведи величезну пропаганду. Визначили години, коли міліони дітей припадають навколішки перед портретом мікада, а в касарнях відбуваються офіційні

церемонії, що почитають мікада як найвище божество. Релігію цю вивели із прастарого лицарського кодексу „Бушідо“, додавши містику ідопоклонства.

Та поправді і в Японії вбивали володарів. Із вступленням на престол нового володаря починалися громадянські війни, криваві революції. Один мікадо вернувся до столиці так, що скоротився на рибальському човні під купом сушеної риби. При кінці XIV століття утворилися два царські двори, що взаємно поборювали себе: Півдня і Півночі. Історики впевняють, що „Двір Півночі“ був у зурпатором, однак зумів задержати владу та передати її потомкам. Довгі століття влада поправді була в руках палатних губернаторів, шогунів. Вони приневолювали царів зрікатися

престолу та передавати його малолітнім потомкам, щоб іще самовільніще володіти краєм. Японська історія знає навіть такі винажки, що цар у палаті, повний золота та скарбів мусів голодувати, а на прожиток мусів торгувати власними автографами, приказками та навіть акварелями.

3 ТАЄМНИЦЬ ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ

Як високо стояло лікарське знання в Єгипті фараонів, свідчить т. зв. папірус Еберса. На ньому є багато лікарських рецептів; вони зовсім пригадують нинішні рецепти, бо на них подано докладно розмір ліку, скільки, як часто треба заживати.

Щоб не утопитись...

1. Треба вважати, щоб не плавати з повним шлунком; зате можна під час купелі чи побуту на пляжі дещо переку-

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1938 РІК

Золотоверхий Київ. Ці календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величезна календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 3x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подає імя святого, пости зазначені рібною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скеларі повинні на цей рік для своїх покупців роздавати цю календарів. — Ці календарі можна купити в кожній українській книгарні в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, або книгарі, повинних календарів, хай пише впрод до нас на понижку адресу. — В нас є великий склад ріжкого роду календарів і святкових карток. Агенти, скеларі й інші хай пишуть по безплатній каталог до: 133, UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

НАШЕ ЗАІНТЕРЕСУВАННЯ

Далеко більше ніж інтерес у справах нашого звання є наше заінтересування служити людству.

Ми можемо не вважати на фінансові умовини, бо ми переконалися, що служили добре приносимо власну нагороду, дотикальну і недотикальну.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ТАРЗАН І БОГІНЯ МАІВ.

(130)

Залія мовчала. Вона сама не знала, що тепер робити. Вона навіть не знала, чи хоче смерті Тарзана, чи його життя. Завдрість шарпала її серце і вона хотіла бачити Тарзана в крові, разом з його любов'ю. В одній секунді її серце охопила шалена лют. Вона бажала дерти з них пали, але поволі, щоб скоро не згинули, щоб можна було довго любитися їх мукми.

Це була знов давня Залія, скажена, жорстока, фанатична, що мучила колись Дарнота. Тільки передтим вона робила це з релігійних ритуалів, а тепер робила це з любові, чи точніше, з заздрости. Вказуючи рукою напрам, вона приказала своїм майням вести Тарзана і Юлію до святини зеленої богині. Там мало довершитися вбивство.

Дарно зрозумів, куди Залія приказує вести Тарзана. Він також знав, чим це все скінчиться. Тому з цілої сили закричав до Тарзана: „Борися, не здайся, бо вони ведуть тебе на смерть!“ Але Тарзан на це не відповідав. Він, видно, бачив, що тепер було бупо розпочинати боротьбу. Та все-таки не думав умирати без спротиву.

Маянські потвори схопили Тарзана під руки і повели до святини зеленої богині. За ними ступала королева Залія. Недалеко неї ступав жрець Тогацаль. Він зложив руки на груди і шептав якусь маянську молитву. Коли вони зблизилися до святини, він півголосом почав промовляти такі слова: „Тут ми йдемо, до тебе, вічна богине, ведемо тобі жертву“.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ 21 АКРОВА ФАРМА, куркула, 2 курини. Ціна \$3,300. Власник продає цю фарму і все, що в ній, бо вертає до США. Зверніться до: EMILY PELENSKY, BOX 81, MALAGA, N. J.

На всіх імпрезах і весіллях „Радіо Оркестра“ М. А. СЕРБІНСЬКОГО Обслуговує і найкращіші: 169 AVE. A, NEW YORK CITY. Телефон: ALgonquin 4-1952

ДО ІМАНІЛЕНІЯ 5 КІМНАТ 1 ч. 135 Montgomery St., Jersey City, N. J. Ці кимати повністю підготовані до бажаючих репатріювати. Більше собів, уміркований рені. Виплатиться оглянути. Голубчик Л. А. GERAGHTY, 361 Montgomery St., Phone: Del: 3-8099.

ПІДПРИЄМСТВО „СУРМА“ в нашій країні має ЗНИЖЕНІ ЦІНИ на свій товар. Електричні печі до серванта кимати по \$5.95. Машина до прання (лише на А.С. стирку) \$24.95. Машина до писання \$15.00. — Зверніть до СУРМА — станете стійким календарем на рік 1938 даром. — (нова адреса): SURMA MUSIC CO., 317 EAST 14th STREET, NEW YORK (Bet. 1st & 2nd Ave.) Tel.: GRamercy 7-0729

(Слухайте програми СУРМА на Радіо кожної суботи в годині 4-го попудні WBNX 1350 Kc.)

Д-Р Е. Я. МИХАЛЕНКО ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 1605 W. CHICAGO AVENUE (cor Chicago and Ashland) CHICAGO, ILL.

Урядові години: 1-4; 7-9 P.M. Office phone: Seeley 5004 Res. phone: Van Buren 1126

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410

Урядові години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Німечка статистика подає, що яких 66% усіх пістряків (рак) — це пістряк шлунка.

Жиди незважають більше на звапнення кровоносних судин, ніж нежиди.

У людський крові маємо червоні тільця крові і білі. Відношення червоних до білих є як 1:500—600.

Тіло людини є збудоване з яких 400 біліонів клітин. Кожна клітина це мала брилка білковини.

Медицина стала соціальною наукою; найважливішою її галуззю стала гігієна, що має дбати про здоров'я народу, а вслід за тим і про його розвиток.

МИРОН ЛИТВИН УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Без рйкниці, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга швидко і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577

ІВАН БУНЬКО Новий Український Удиртельєр заряджує погребми по півні тан низький, як \$150. Обслуга найкраща. JOHN BUNCO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th ST., NEW YORK CITY. Dignified Funerals at low as \$150. Telephone: Orchard 4-8085